

*Шопіна Ю. О.,**аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
головний спеціаліст**Департаменту юридичного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України*

ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. СТ. 131, 132, 134, 139–145 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті на підставі доктринальних джерел проаналізовано об'єкт злочинів, які передбачені ст. ст. 131, 132, 134, 139–145 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Наголошено, що проблематика об'єкта злочину та його структури дотепер має суперечливий та дискусійний характер. Визнання об'єкта злочину суспільними відносинами є однією з основних причин виникнення дискусії між ученими. З'ясовано, що предметом злочинів, передбачених ст. 143 КК України, є органи або тканини людини. Під органами людини слід розуміти певною мірою відокремлену частину цілого організму, яка виконує одну або кілька специфічних функцій. Зроблено висновок, що родовим об'єктом злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником у професійній діяльності, є суспільні відносини у сфері охорони життя та здоров'я особи. Видовий об'єкт злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником у професійній діяльності, – це суспільні відносини у сфері охорони права громадян на охорону здоров'я в системі охорони здоров'я. Безпосередній об'єкт злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником у професійній діяльності, має свої особливі риси (неналежне здійснення діагностики, лікування пацієнта, організації медичної допомоги, яке призвело або могло призвести до несприятливого результату медичного втручання; неналежне виконання медичним чи фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків, яке зумовило помилкову профілактику, діагностику, лікування пацієнта і спричинило несприятливий наслідок; неналежне здійснення діагностики, лікування пацієнта, організації медичної допомоги, яке призвело або могло призвести до негативних наслідків у стані здоров'я хворого). Тому його потрібно розглядати як суспільні відносини, що охороняють життя та здоров'я особи і забезпечують реалізацію права громадян на надання медичної та фармацевтичної допомоги. Додатковий обов'язковий (необхідний) об'єкт таких злочинів являє собою суспільні відносини щодо порядку надання медичної або фармацевтичної допомоги (послуги). Обов'язковою ознакою складів злочинів є потерпілий, яким потрібно визнавати пацієнта (отримувача послуг). У зв'язку з цим доцільно внести деякі зміни до досліджуваних нами статей КК України.

Ключові слова: об'єкт злочину, предмет злочину, потерпілий.

Постановка проблеми та її актуальність. Об'єкт злочину як один із чотирьох елементів складу злочину дає можливість визначити суспільно-політичну сутність злочину та з'ясувати його суспільно небезпечні наслідки. Чим більш важливим є об'єкт, тим більш небезпечним є злочин. Зважаючи на це,

відповідно, має бути й більш пріоритетною кримінально-правова охорона цього об'єкта. Проблематика об'єкта злочину та його структури дотепер має суперечливий та дискусійний характер. Визнання об'єкта злочину суспільними відносинами є однією з основних причин виникнення дискусії між ученими. Тому залишається актуальною конкретизація об'єкта злочинів, передбачених ст. ст. 131, 132, 134, 139–145 КК України.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженням деяких аспектів об'єкта злочинів, передбачених Розділом II КК України, займалися такі вчені, як: В.В. Балабко, Ф.Ю. Бердичевський, О.І. Бойко, О.М. Джужа, О.О. Дудоров, Є.В. Лашук, А.А. Музика, І.М. Філь, М.І. Хавронюк, В.Я. Тацій, Г.В. Чеботарьова, В.В. Черней.

Разом із тим натепер не визначено єдиної позиції у досліджуваному питанні. Думки вчених кардинально різняться, кожна з яких заслуговує на існування, але все ж таки вбачається потреба в конкретному визначенні об'єкта досліджуваних складів злочинів.

Метою статті є дослідження об'єкта злочинів, передбачених ст. ст. 131, 132, 134, 139–145 КК України.

Виклад основного матеріалу. Об'єкт злочину, як один із обов'язкових елементів складу злочину, являє собою сукупність суспільних відносин, на які посягає злочин, завдаючи їм певної шкоди, та які взяті під охорону кримінальним правом. Основна роль об'єкта злочину полягає у можливості більш повноцінно розкрити юридичний зміст та ознаки складу злочину.

За основу нашого дослідження об'єкта злочину, передбаченого ст. ст. 131, 132, 139–145 КК України, візьмемо концепцію визначення його як суспільних відносин [1].

У сучасних наукових джерелах об'єкти злочинів класифікують на загальний, родовий, видовий і безпосередній [2].

Насамперед визначимо сутність родового об'єкта ст. ст. 131, 132, 139–145 КК України. У науці кримінального права родовим об'єктом злочинів визначають групу суспільних відносин, які охороняються окремим розділом особливої частини КК України. Таким чином, родовий об'єкт ст. ст. 131, 132, 139–145 КК України необхідно визначати в межах розділу II Особливої частини КК України, який передбачає відповідальність за злочини проти життя та здоров'я особи. Оскільки законодавець відніс вищезазначені злочини саме до розділу II Особливої частини КК України, то цим і визначив родовий об'єкт цих злочинів. Отже, родовим об'єктом досліджуваних злочинів є суспільні відносини у сфері охорони життя і здоров'я особи.

Видовим об'єктом злочинів вважаємо більш звужену за змістом групу суспільних відносин у межах одного родового об'єкта, який об'єднує однорідні суспільні відносини,

які охороняються КК України та можуть зазнавати посягання в разі скоєння злочинів певного виду [3].

Аналізуючи розділ II Особливої частини КК України «Злочини проти життя та здоров'я особи», бачимо, що в одному випадку це можуть бути суспільні відносини щодо охорони життя особи (вбивства (ст. 115–119 КК України), доведення до самогубства (ст. 120 КК України), погроза вбивством (ст. 129 КК України)); в іншому – можуть бути суспільні відносини щодо охорони здоров'я особи (тілесні ушкодження (ст. 121–125 і 128 КК України), завдання фізичних або моральних страждань (ст. 126 і 127 КК України), зараження соціальними хворобами (ст. 130 і 133 КК України)); можуть бути суспільні відносини, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи (злочини в медичній та фармацевтичній сфері (ст. 131, 132, 138–145 КК України)); та інші злочини (ст. 134–137 КК України) [3].

На нашу думку, виділення видового об'єкта ст.ст. 131, 132, 139–145 КК України є доцільним. Вважаємо, що такий об'єкт є частиною родового об'єкта злочинів, передбачених розділом II Особливої частини КК України, та має визначатися в його межах.

Переконані, що видовий об'єкт ст.ст. 131, 132, 139–145 КК України охоплює суспільні відносини щодо забезпечення реалізації права громадян на охорону життя та здоров'я в системі охорони здоров'я згідно з правилами кваліфікованого медичного та фармацевтичного обслуговування населення.

Розглянемо класифікацію об'єктів злочину «за горизонталлю», де виділяють основний та додатковий безпосередній об'єкти. Додатковий безпосередній об'єкт поділяється на додатковий обов'язковий (зазнає шкоди в будь-якому разі за умов скоєння цього злочину) та додатковий факультативний (може зазнавати або не зазнавати шкоди в разі скоєння цього злочину) [4, с. 152].

Суспільні відносини, які слугують основним безпосереднім об'єктом злочинів, передбачених ст.ст. 131, 132, 139–145 КК України, необхідно визначати безпосередньо крізь призму охорони життя та здоров'я особи. Адже зазначене гарантує необхідний взаємозв'язок родового, видового та безпосереднього об'єктів.

Досліджуючи об'єкт злочинів, не можна залишити осторонь предмет злочинів.

Предмет злочину являє собою факультативну ознаку об'єкта злочину, яка знаходить свій прояв у матеріальних цінностях, з приводу яких або шляхом безпосереднього впливу на які вчинюється злочинне діяння [5, с. 110].

Детально дослідивши злочини, передбачені ст.ст. 131, 132, 139–145 КК України, вважаємо найбільш слушною позицію В.В. Балабко, яка вказує на те, що злочини, передбачені ст.ст. 131, 134, 139, 140, 141, 142 КК, є «безпредметними», а у злочинах, передбачених ст.ст. 132, 143, 144 та 145 КК України, можна виділити предмети злочинів [6, с. 50].

Окрім того, необхідно проаналізувати й таке поняття, як «потерпілий», який є факультативною ознакою об'єкта злочину, що характеризує людину, з приводу якої вчинюється злочин та/або якій, відповідно до кримінально-правової норми, злочином завдається істотна шкода (чи створюється загроза її заповідання) [5, с. 82].

Потерпілим від злочину проти здоров'я особи вважається жива, що має фактичне здоров'я, людина в період від народження до смерті, тобто від початку фізіологічних пологів до

моменту біологічної смерті, незалежно від наявності у неї хвороб, фізичних вад та інших індивідуальних особливостей [7, с. 47].

Загалом потерпілими від досліджуваних злочинів є, зокрема, пацієнти, хворі особи, вагітні жінки, донори, реципієнти.

Розглянемо детальніше кожну із досліджуваних нами статей КК України.

Об'єктом злочину, передбаченого ст. 131 КК України, є здоров'я та життя особи. Тобто два безпосередні об'єкти: здоров'я людини, проголошене відповідно до ч. 1 ст. 3 Конституції України однією із найвищих соціальних цінностей, гарантований ст. 49 Основного Закону та встановлений законодавством України й іншими нормативно-правовими актами порядок охорони здоров'я [8].

Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 131 КК України, є суспільні відносини у сфері охорони життя особи.

Потерпілим від злочину, передбаченого ст. 131 КК, є пацієнт (у т.ч. хворий, здорова людина, яка звернулася для медичного обстеження, чи донор крові), якому скоєним злочином заповдіано шкоду у вигляді зараження вірусом певної хвороби.

Основним безпосереднім об'єктом цього злочину є лише здоров'я людини [9, с. 244], з чим варто погодитись, уточнивши водночас, що життя жінки має визнаватись додатковим об'єктом незаконного проведення абортів. Близькою до цього, хоч і дещо ускладненою за формою викладення, є позиція К.О. Черевка, який зазначає, що основним безпосереднім об'єктом незаконного проведення абортів є суспільні відносини, що забезпечують вагітній жінці право користуватися таким благом, як здоров'я, а обов'язковим додатковим об'єктом цього злочину – суспільні відносини, що забезпечують вагітній жінці право користуватися таким благом, як життя [10, с. 58, 62].

Об'єктом злочину, передбаченого ст. 132 КК України, є встановлений порядок надання інформації про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, права і свободи громадян.

Об'єктом злочину, передбаченого ст. 134 КК України, є здоров'я вагітної жінки.

Безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 139, – це відносини, покликані забезпечити реалізацію права громадян на охорону здоров'я в системі охорони здоров'я згідно з принципами кваліфікованості, обов'язковості та повсюдності надання медичної допомоги.

О.Г. Берило вважає, що безпосередній об'єкт цього злочину необхідно розглядати як суспільні відносини, що охороняють життя та здоров'я особи і забезпечують реалізацію права громадян на надання медичної допомоги [11].

Потерпілим від злочину, передбаченого ст. 139 КК України, з огляду на вказівку законодавця, виступає лише хвора особа. Нею може бути, зокрема, особа, яка отримала тяжку травму (хворий у значенні постраждалий), або особа, яка перебуває у явно хворобливому стані (наприклад, у стані гіпертонічного кризу) та потребує надання медичної допомоги, включаючи екстрену. У цьому сенсі показовою є позиція Л.П. Брич, яка розмежувальною ознакою складів злочинів, передбачених ч. 2 ст. 139 КК і ч. 1 ст. 140 КК, називає потерпілого: якщо у першому випадку – це хворий, який перебуває у небезпечному для життя стані, то у другому – це особа, яка не перебуває у такому стані [12, с. 235–236].

Потерпілим від злочину, передбаченого ст. 140 КК України, вважаємо пацієнта. Це, як уже зазначалось, може бути здорова особа, яка звернулася до лікаря за консультацією з метою профілактики можливих захворювань, особа, яка помилково вважає себе хворою, особа, якій поставили неправильний діагноз, особа, яка проходить певні оздоровчі процедури або отримує медичні послуги естетичного характеру. Чудово усвідомлюємо, що наведена точка зору у разі бажання може бути розцінена як поширювальне тлумачення кримінального закону, принаймні ч. 1 ст. 140 КК, в якій говориться про тяжкі наслідки для хворого. Так, В.В. Шаблистий звертає увагу на те, що і в ст. 139, і ст. 140 КК ідеться саме про хворого [13, с. 441].

Безпосереднім об'єктом діяння, передбаченого ст. 141 КК України, доцільно розуміти як життя та здоров'я пацієнта, залученого до клінічних випробувань лікарських засобів без інформованої згоди.

Додатковим об'єктом виступає встановлений законодавством порядок проведення клінічних випробувань лікарських засобів.

Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 142 КК України, є життя або здоров'я особи. Додатковим обов'язковим об'єктом такого злочину є порядок проведення дослідів над людиною.

Безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 143 КК України, є суспільні відносини, які забезпечують життя і здоров'я донора й реципієнта, а також тілесну недоторканність особи у сфері трансплантації органів або тканин людини.

Предметом злочинів, передбачених ст. 143 КК України, є органи або тканини людини. Під органами людини слід розуміти певною мірою відокремлену частину цілого організму, яка виконує одну або кілька специфічних функцій. Наприклад, шлунок, підшлункова залоза, печінка, нирки, сечовий міхур, стравохід, гортань тощо. Законодавством визначено вичерпний Перелік органів людини, дозволених до вилучення у донора-трупа [14].

Тканинами людини є система клітин і безклітинних структур, які характеризуються спільністю розвитку, будови та специфічних функцій. Наприклад: фаланги пальців, венозні судини, клапани серця, слухові кісточка, барабанна перетинка, шкіра, рогівка тощо. У такому разі законодавством також встановлено Перелік анатомічних утворень, тканин, компонентів та фрагментів і фетальних матеріалів, дозволених до вилучення у донора-трупа і мертвого плоду людини [15].

Основним обов'язковим безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 144 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують тілесну цілісність організму людини у разі використання її як донора. Додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом такого злочину є суспільні відносини, що забезпечують вільне здійснення людиною свого права на донорство крові [2].

Предметом злочину, передбаченого ст. 144 КК України, одні науковці називають тільки кров живої людини, стверджуючи, що не є предметом цього злочину сперма, а також плазма чи інші компоненти крові, штучно виготовлені заміники крові людини, кров щойно померлої людини [16, с. 359]. Інші науковці, до позиції яких схилиємось і ми, пишуть, що предметом розглядуваного злочину є не тільки кров людини, а і її компоненти [3, с. 71]. Слід звернути увагу на те, що вказане не стосується сперми чи штучно виготовлених заміників крові людини, а також крові щойно померлої людини тощо [6, с. 51].

Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 145 КК України, є воля, честь і гідність, а життя чи здоров'я є додатковим обов'язковим об'єктом злочину.

Предмет злочину, якими є відомості, що становлять лікарську таємницю, складається з відомостей про наявність і кількість звернень до лікувального закладу, перелік лікувальних закладів, до яких звертається пацієнт, перелік призначень лікаря та схема лікування зазначеного пацієнта, результати аналізів і досліджень пацієнта, перелік медичних препаратів, призначених пацієнту, будь-які документи про стан здоров'я пацієнта, що містять повну чи часткову інформацію про його стан здоров'я [1].

Висновки. Підбиваючи підсумок, зазначимо, що родовим об'єктом злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником під час виконання професійних обов'язків, є суспільні відносини у сфері охорони життя та здоров'я особи. Встановлено, що видовий об'єкт злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником під час виконання професійних обов'язків, – це суспільні відносини у сфері охорони права громадян на охорону здоров'я в системі охорони здоров'я. Безпосередній об'єкт злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником під час виконання професійних обов'язків, необхідно розглядати як суспільні відносини, що охороняють життя та здоров'я особи і забезпечують реалізацію права громадян на надання медичної або фармацевтичної допомоги. Структура суспільних відносин, передбачених ст.ст. 131, 132, 139–145 КК України, – це відносини, що виникають між учасниками суспільних відносин (пацієнтом та медичним або фармацевтичним працівником) стосовно предмета суспільних відносин, яким є життя і здоров'я особи. Механізм такого порушення полягає в необхідній зміні соціального зв'язку (відповідні вчинки суб'єктів, що забезпечують збереження медичними, фармацевтичними прийомом та засобами належного існування предмета суспільних відносин). У деяких із досліджуваних статей КК України (до прикладу, ст.ст. 139, 140 КК України) є необхідним додатковий обов'язковий об'єкт злочину, який являє собою суспільні відносини щодо порядку надання медичної або фармацевтичної допомоги (послуг). Обов'язковою ознакою складу таких злочинів є потерпілий. З огляду на зміст норм про кримінальну відповідальність медичного або фармацевтичного працівника, пов'язаного з виконанням професійних обов'язків, ним є пацієнт (отримувач послуг). З метою забезпечення повноти кримінально-правової охорони життя та здоров'я особи, а також для повного і ґрунтовного підходу до логічної нормалізації та уніфікації термінів КК України пропонуємо визнати потерпілим від злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником під час виконання професійних обов'язків, пацієнта (отримувача послуг) та внести відповідні зміни до статей КК України. Також вважаємо за потрібне наголосити на необхідності передбачення пацієнта (отримувача послуг) неповнолітнього як кваліфікуючої ознаки складу злочинів, передбачених статтями КК України.

Родовим об'єктом злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником у професійній діяльності, є суспільні відносини у сфері охорони життя та здоров'я особи. Видовий об'єкт злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником у професійній діяльності, – це суспільні відносини у сфері охорони права громадян на охорону здоров'я

в системі охорони здоров'я. Безпосередній об'єкт злочинів, що вчиняються медичним або фармацевтичним працівником у професійній діяльності, має свої особливі риси (неналежне здійснення діагностики, лікування пацієнта, організації медичної допомоги, яке призвело або могло призвести до несприятливого результату медичного втручання; неналежне виконання медичним чи фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків, яке зумовило помилкову профілактику, діагностику, лікування пацієнта і спричинило несприятливий наслідок; неналежне здійснення діагностики, лікування пацієнта, організації медичної допомоги, яке призвело або могло призвести до негативних наслідків у стані здоров'я хворого).

Тому його потрібно розглядати як суспільні відносини, що охороняють життя та здоров'я особи і забезпечують реалізацію права громадян на надання медичної та фармацевтичної допомоги.

Додатковий обов'язковий (необхідний) об'єкт таких злочинів являє собою суспільні відносини щодо порядку надання медичної або фармацевтичної допомоги (послуги). Обов'язковою ознакою складів злочинів є потерпілий, яким потрібно визнавати пацієнта (отримувача послуг). У зв'язку з цим доцільно внести деякі зміни до досліджуваних нами статей КК України.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар. / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін. Харків, 2007. 1184 с.
2. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін. ; за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. вид. четверте, переробл. та доповн. Харків : ТОВ «Одісей», 2008. 1208 с.
3. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю.В. Александров, О.О. Дудоров, В.А. Клименко та ін. ; за ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. Вид. 3-тє, переробл. та доповн. Київ : Атіка, 2009. 744 с
4. Иванников И.А. Медицинское право : Учебное пособие / И.А. Иванников, Н.А. Рубанова. Москва : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К» ; Аквадемцентр, 2010. 208 с.
5. Музика А.А. Предмет злочину : теоретичні основи пізнання : монографія / А.А. Музика, С.В. Лашук. Київ : Паливода А.В., 2011. 192 с.
6. Балабко В.В. Окремі аспекти визначення предмета злочинів, вчинених медичними працівниками проти життя та здоров'я особи. *Теоретичні та прикладні проблеми кримінального права України* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Луганськ, 20–21 травн. 2011 р. / редкол.: Г.Є. Болдзарь, А.О. Данилевський, О.О. Дудоров та ін. ; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2011. С. 48–53.
7. Расторопов С. Система преступлений против здоровья человека. *Законность*. 2004. № 10. С. 46–48.
8. Кирилук І.В. Злочинність у сфері охорони здоров'я : кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2012. 22 с.
9. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / відп. ред. Є.І. Стрельцов. Вид. п'яте, перероб. та допов. Харків : ТОВ «Одісей», 2008. 800 с.
10. Черевко К.О. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика незаконного проведення абортів: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Литвинова. Харків : НікаНова, 2012. 196 с.
11. Берило О.Г. Видовий об'єкт ненадання допомоги хворому медичним працівником. *Актуальні проблеми кримінального права* :

матеріали VIII міжвуз. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті професора П.П. Михайленка (Київ, 16 листоп. 2017 р.). Київ, 2017. С. 114–116.

12. Брич Л.П. Значення видів об'єкта і таких ознак, як предмет і потерпілий, у розмежуванні суміжних складів злочинів між собою і для розмежування складів злочинів, передбачених конкуруючими нормами. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2007. № 44. С. 226–242.
13. Шаблістий В.В. Сучасний стан кримінально-правового забезпечення репродуктивної безпеки людини в Україні. *Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення* : тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародного симпозиуму, 21–22 вересня 2012 року. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. С. 440–442.
14. Дорош Л.В. Незаконна торгівля органами або тканинами людини / Дорош Л.В., Потапенко І.В. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. / редкол. : В.І. Борисов та ін. Харків : Право, 2011. С. 99–111.
15. Кирилук І.В. Злочинність у сфері охорони здоров'я: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 2012. 22 с.
16. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 9-те вид., переробл. та доповн. Київ : Юридична думка, 2012. 1316 с.

Shopina Yu. Object of the crimes, prescribed by the arts. 131, 132, 134, 139–145 of the Criminal Code of Ukraine

Summary. In the article, based on doctrinal sources, the object of crimes under art. art. 131, 132, 134, 139–145 of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter – the Criminal Code of Ukraine). It is emphasized that the problem of the object of crime and its structure is that it is still controversial and debatable. The recognition of a crime object by public relations is one of the main reasons for the debate between scientists. It is found that the subject of the crimes under Article 143 of the Criminal Code of Ukraine are human organs or tissues. Human organs should be understood to a certain extent as a separate part of an organism that performs one or more specific functions. It is concluded that the generic object of crimes committed by a medical or pharmaceutical worker in a professional activity is social relations in the field of protection of life and health of the individual. A specific object of the offenses committed by a medical or pharmaceutical professional in a professional activity is the public relations in the field of protection of the right of citizens to health care in the health care system. The direct object of a crime committed by a healthcare professional or pharmacist in a professional activity has its own special features (misdiagnosis, treatment of a patient, organization of medical care that led to or could lead to an adverse outcome of a medical intervention; professional responsibilities, which led to erroneous prevention, diagnosis, treatment of the patient and caused an adverse effect; in patient care organizations, which has led or could lead to negative consequences in the health of the patient). Therefore, it should be considered as a social relationship that protects the life and health of individuals and ensures the exercise of the right of citizens to provide medical and pharmaceutical assistance. An additional mandatory (necessary) object of these crimes is the public relations regarding the procedure for providing medical or pharmaceutical assistance (services). A mandatory sign of crime is the victim who needs to be recognized by the patient (the service provider). In view of this, it is advisable to make some changes to the articles of the Criminal Code of Ukraine we are exploring.

Key words: medical care, object of crime, victim.